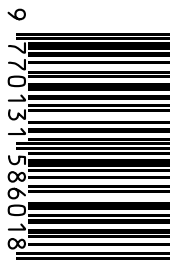

EESTI LOODUS

Karu aasta algab taliuinakus

Fotovõistluse tulemused
Pihlaka perekonnasaladused
Balti sõrmkäpp avastati kõigepealt Eestist

ISSN 0131-5862 (trükk)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

73. aastakäik Nr 1, jaanuar 2022

www.eestiloodus.ee

- 2 Toimetaja veerg: Piret Pappel**
- 3 Sõnumid**
- 12 EL küsib: vastavad Ove Pärn ja Kristel Nemvalts**
- 14 Kuu looduses: Talve selgroog saab peatselt murtud**
- 16 Milliseid karusid võime maailmas kohata?**
- 18 Pruunkaru on Eesti suurim kiskjaline**
- 20 Aasta loom: Pruunkaru eluolu**
Egle Tammeleht annab põhjaliku ülevaate selle aasta looma omadustest alates taliuinakust ja sigimisest ning lõpetades sotsiaalsete probleemidega
- 26 Aasta lind: Eraklik metskurvits, tuntud kui nepp**
Riho Marja ja Jaanus Elts tutvustavad salapäraselt kurvitsalist, kelle mängulendude ja muude tegevuste kohta ootavad ornitoloogid loodushuviliste uusi tähelepanekuid
- 30 Aasta liblikas: Vareskaera-aasasilmik, tänavuse aasta liblikas**
Allan Selin vaeb põhjusti, miks paljudes maades ohustatud ja kaduv liik end Eestis senini küllaltki hästi on tundnud
- 32 Aasta puu: tuntud ja tundmatud pihlakad**
Ott Luuk kirjeldab üldteada hariliku pihlaka kõrval ka ta lähisugulasi, keda taimesüsteematikud on uuemal ajal koguni eri perekonda-desse arvanud
- 38 Aasta orhidee: Balti sõrmkäpp: huvitav ja tavaline**
Tiiu Kull heidab pilgu sõrmkäppade keerukasse süsteematisse ning samavõrd huvitavasse õitsemis- ja paljunemisbioloogiasse
- 42 Aasta muld: 2022. aasta muld on tehismuld**
Raimo Kölli ja Enn Leedu püüavad selgust luua inim mõjul tekki-

- nud ja ümber kujundatud mullatüüpide mitmekesisuses
- 48 Tegutse teadlikult: Kuidas tutvustatakse 2022. aasta olendeid?**
Martin Tikk võtab kokku n-ö ametliku teabe aasta olendite kohta ja annab nõu, kust leida lisamaterjale
- 50 Intervjuu: Põllumajandusest saavad linnud ka kasu.**
Ornitoloog Jaanus Eltsi küsitlenud Toomas Kukk
- 58 Eesti Looduse kahekümne teine fotovõistlus**
- 62 Poster: Eesti Looduse fotovõistluse üldarvestuse loomafotode peaauphind; Aivo Oblikas**
- 64 Sada rida Eesti loodusest: Et elurikkust hoida, on vaja seda märgata ja ära tunda. Heiko Kruusi**
- 66 Üks Eesti paigake: Prandi allikajärv: härmatise kuningriik**
Juhani Püttsepp soovib allikajärvi vaadelda ka talvel, kui lahtine vesi aurab ja lähemad puud kattuvad pilkupüüdva härmatisega
- 68 Abiks õpetajale: Jäälilled ja härmatis**
- 70 Nahkhiirekeldrid vajavad kiiresti kaitsetoid**
Matti Masing annab nõu, kuidas remontida talvituvatele nahkhiirtele sobivaid keldreid: karm talvekülm ei tohi keldrisse sisse pääseda
- 72 Raamatud (Timo Palo)**
- 74 Vägev ja maitsev ingver**
Triin Nõu kiidab meilgi tuntust kogunud troopilise kultuuri väärtuslikke omadusi eeskätt maitse- ja lõhnaainena
- 77 In memoriam: Tiiu Trei, Vaike Hang**
- 78 Mikroskoop**
- 79 Ristsõna**
- 80 Ajalugu, sünnipäevad**

Foto: Jaak Neijandik

Foto: Riho Marja

Foto: Erik Karits

Foto: Matti Masing

Head uut elurikkuse aastat!

Uue aasta esimeses numbris saame taas tuttavaks aasta olendite ja aasta mullaga. Nende valiku eesmärk on teadvustada, et nad on olemas, ja ühtlasi tekitada laiemat huvi elurikkuse ja mulla-teaduse vastu.

Loodushuviline on tõenäoliselt märganud, et Eesti Loodus on aasta puuks kuulutanud ka selliseid liike, kes ei kannu seda tiitlit sugugi mitte esimest korda. Mulluse aasta puu oli kadakas, kelle valisime ka kõige esimeseks aasta puuks. Aasta oli siis 1996. Tänavuses aastakäigus tutvume jälle põhjalikult pihlakaga, kes oli ka 2000. aasta puu.

Valikupõhimõtte aluseks on see, et teadmised muutuvad ja täienevad. Paarikümne aastaga võib mõne liigi puhul muutuda selle levikumuster, kahtlemata koguneb juurde uusi teadmisi ning uurimismeetodid võivad muutuda. Siinses ajakirjanumbris on botaanik Ott Luuk pihlaka kohta kirjutanud, et puude elus on kahe aastakümnega muutunud vähe, ent nende uurimises veidi rohkem.

Isegi hästi tuntud liigi kohta võib ülevaateartiklitest enamasti leida mõne üllatava seiga. Karu sigimisest ja tema keha talitlusest taliuinaku ajal saab lugeda Egle Tammelehe põhjalikust kirjutisest.

Mäletan ülikooliajast seda, et karu viljastunud munarakk hakkab arene-

ma, kuid areng peatub ja embrüo kinnitumine emakaseinale lükkub edasi. Kuna embrüo jooksuajal ei pesastu, saab emakaru mitu korda paarituda. Seetõttu on sama pesakonna karupoe-gadel sageli eri isad, kuid sellele polnud ma varem mõelnudki. Loomulikult on niisuguseid ahhaa-hetki veel rohkem, kui lugeda vähem tuntud liikide, näiteks pisiseente kohta.

Head pihlaka-aastat! Paneme peale harilikult pihlaka tänavu tähele ka soome pihlakat, tuhkpihlakat ja pooppuud.

Head karuaastat! Värskest kinnitatud suurkiskjate kaitsekorralduskavast kirjutame peatselt pikemalt.

Head metskurvitsa-aastat! Loodame, et märkame rohkem seda varjulise eluviisiga liiki.

Head balti sõrmkäpa aastat! Kuna balti sõrmkäpa leidub üle Eesti, on kõigil teda lihtne tundma õppida.

Head vareskaera-aasasilmiku aastat! Rõõm on tõdeda, et rannakarjamaade ja puisniitude hooldamine soodustab meil selle liblikaliigi laia levikut.

Tarka tehismulla-aastat! Peab meelles pidama, et tehismuldade normaalse mullatekke kulgemine on eelkõige inimesest. Tõlvtõviku-aasta võiks seevastu tulla selline, et see huvitav mikroseen põhjustaks põllukultuuridel vähem haigusi.

Piret Pappel

EESTI LOODUS

73. aastakäik Nr 1, jaanuar 2022

Toimetuse aadress:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Veski 4, 51005 Tartu, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2021

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

